

Hr. Hans Nielsen, som jo ogsaa er Medlem af Bankens Likvidationskomité, fremkom med den Udtalelse (Folketingstidende Sp. 39), at „Ansvaret for Bankens Standsning falder ene og alene paa dens egen Ledelse“. En saadan Udtalelse vil jeg gerne have Lov til at imødegaa, og jeg kan heller ikke tro, at dette har været det ærede Medlems oprigtige Mening; idet han senere i sin Tale (Folketingstidende Sp. 41—42) gør Indrømmelser; han siger nemlig: „Dog maa jeg indrømme, for at være retfærdig, at man jo egentlig ikke kan bebrejde Ledelsen, i alle Tilfælde ikke Direktionen, fuldt ud alle de Tab, som Banken har lidt. Det gælder f. Eks. det meget store Beløb, som Banken har tabt til Mælkeeksporten. Disse 14½ Mill. Kr. kan man vel ikke med Føje paastaa, at Direktionen for Andelsbanken bærer Ansvaret for.“ Deri tror jeg, alle rettænkende Mennesker vil give det ærede Medlem Ret. Det er Mælkeeksporten, der har sat Pengene over Styr; det er Mælkeeksportens Skyld, at Banken maatte give op; hvis Mejeriernes Sammenslutning havde sørget for Betaling af Gælden, havde Banken endnu været i fuld Virksomhed, og det havde ikke været nødvendigt for den at give Ævred op. Det ønsker jeg at sige, selv om jeg selvfølgelig godt ved, at der er mange af Mejeriernes Folk, som ser anderledes paa Sagen, og ogsaa mange udenfor Mejerierne.

Da Mælkeeksporten startedes i 1919, blev der fra flere Sider lagt stærkt Pres paa Banken for at faa den til at finansiere det nye Foretagende; det blev betydet Banken, at dette nye Foretagende vilde aflaste Smør- og Østeproduktionen, det vilde skabe et nyt Marked og være en stor Gevinst for det danske Landbrug, og hvis Andelsbanken den Gang havde sagt nej og ikke havde imødekommet Anmodningen om Laan, vilde der vist have lydt mange bitre Ord mod Bankens Ledelse. Nu bag-efter er vi selvfølgelig alle kloge, nu kan vi jo alle se, hvordan det ikke skulde have været. I Mælkeeksportens første Regnskabsaar, der omfattede Tidsrummet fra Slutningen af 1919 til 31. Marts 1921, var der oparbejdet et Underskud paa godt 1½ Mill. Kr., og Gælden til Andelsbanken var den Gang ca. 6½ Mill. Kr. plus 3 Mill. Kr. i Garantier. Allerede den Gang blev der fra Bankens Side betydet Selskabet, at Kreditten burde nedbringes, og at der ikke kunde regnes med yderligere Støtte. Men det gik dog saadan, at Selskabet straks efter henvendte sig til Banken om flere Penge, idet det blev gjort gældende,

at Produktionen nu var lønnende. Vi var meget tvivlende overfor dette og bad Statskonsulent Faber i England om paa en betryggende Maade at lade foretage en Undersøgelse af Varens Kvalitet, og vi fik et Svar fra Statskonsulenten, som bestyrkede os i vor Tro. Han siger nemlig, at baade sukret og usukret Mælk staar paa Højde med det bedste i Markedet. Vi henvendte os samtidig til vore hjemlige Autoriteter, Professor Orla Jensen og Professor Kjærgaard Jensen, og de erklærede Mælken for nu at være absolut førsteklases Vare. Vi lod spørge i England i Danish Bacon Company om Chancerne for Afsætning af Mælken derovre, og de svarede, at de var fuldstændig overbevist om, at det vilde blive en stor Succes, da Salget stadig var stigende. Under disse Omstændigheder og efter disse Udtalelser fik Mælkeeksporten flere Penge. I 1924 udsendte Mælkeeksporten en Henvendelse til Mejerierne angaaende Støtte, og med denne Henvendelse fulgte Erklæringer fra forskellige af Landbrugets mest betydende Institutioner; der medfulgte en Erklæring fra Landbrugsraadet, en Erklæring fra de danske Husmandsforeninger, en Erklæring fra de samvirkende danske Landboforeninger, og naar den ærede sidste Taler sagde, at Husmandenes Sammenslutninger altid har betragtet det som en Slags Krigsindustri, maa jeg indrømme, at det forbavser mig, at Husmandsforeningerne i Januar 1924 udtalte følgende: I Erkendelse af den Betydning, det for det danske Landbrug har, at en alsidig og lønnende Afsætning af danske Landbrugsprodukter kan oparbejdes, kan Husmandsforeningerne sympatisere med den paatænkte Henvendelse til Mejerierne. En saadan Henvendelse retter man jo ikke til Mejerierne, naar man ikke har Tro paa Sagen. Der fulgte, som sagt, Erklæringer fra disse tre store Institutioner; jeg skal ikke trætte det høje Ting med at opløse dem, men kun tillade mig at henvise til dem.

Det er altsaa min Opfattelse — men jeg kan jo tage fejl —, og jeg ved, at den deles af mange, at den egentlige Skyld for, at Banken blev nødt til at lukke, og for, at det er gaaet Banken, som det er gaaet, maa først og fremmest hvile paa Mejeribrugets ledende Mænd. Som bekendt er Mælkeeksporten stiftet af de danske Mejeriforeningers Fællesorganisation. Denne Fællesorganisation omfatter alle danske Andelsmejerier her i Landet. Det staar udtrykkeligt i Mælkeeksportens Love § 2: „Selskabet er stiftet af „De danske Mejeriforeningers Fællesorganisation“ paa det i